

A HELYI TÁRSADALOM

Bevezetés a szociológiába

WJLF

Pecze Mariann

A helyi társadalom kutatása (local society)

Nem pontosan rögzített fogalom

Előzmények:

- C. Wright Mills: Uralkodó elit c. könyve
- BURGESS, PARK, McENZIE, WIRTH
– ökológiai iskola kutatásai
- Le Play szociográfiái
- TÖNNIES: Közösség és társadalom
- Dimitrie Gusti monografikus falukutatásai

A helyi társadalom kutatása II.

Magyar előzmények:

- Századelő polgári radikális értelmisége
- Társadalomtudományi Társaság, Huszadik Század folyóirat
- Később: népi írói mozgalom (irodalmi szociográfia)
- Két vgh. között: falukutató mozgalom (Szeged)
- Erős kutatási alap a szociológiában:
'80-as évek – MSZMP KB
Társadalomtudományi Intézete
Böhm Antal, Pál László, Bánlaky Pál, é.í.t.

Mi a helyi társadalom?

A helyi társadalom: mindig egy településre, vagy településrészre vonatkozó fogalom.

Egy településen vagy településrészen lakó emberek valamilyen szintű közösségi megszerveződését nevezzük helyi társadalomnak; az adott település (településrész) helyi társadalmának.

A helyi társadalom egy lakóhelyi egység – legyen az falu vagy egy jól körülhatárolható városrész– térbeli és szociális rendjének komplex együttese.

Mi a helyi társadalom? - Fogalomértelmezés

BŐHM Antal:

az egy-egy településen kialakult **mezo-csoport**, amely **az individuum és a társ.i egész között** érdekeket, értékeket, ideológiákat **közvetít**, tradíciókat őriz és az autonóm strukturálódás lehetőségét nyújtja. **Szüntelen mozgásban** lévő társ.i egység, **hierarchikusan tagolt csoportokkal**.

3 tényező:közvetítő funkció

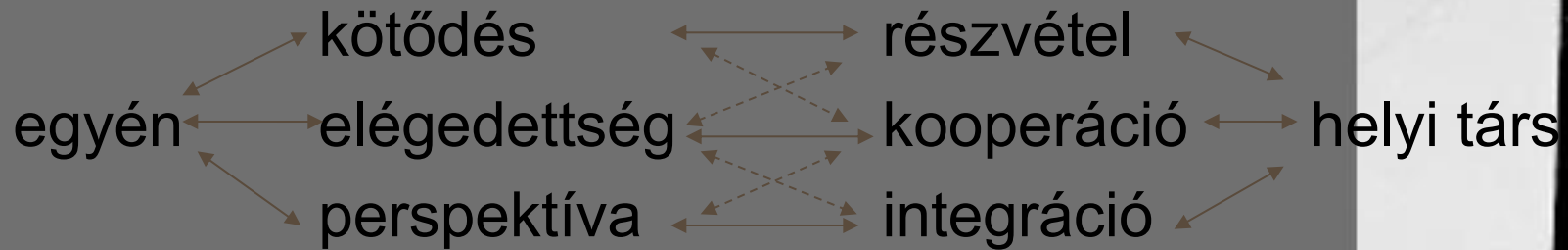
integrációs hatás

közösségteremtő lehetőség

Mi a helyi társadalom? -

Fogalomértelmezés II.

Ezen dimenziók megragadják a helyi társadalommá szerveződés folyamatát – viszonyrendszerek kölcsönhatása, kapcsolódása (Pál László)

Egyéb lehetséges vizsgálati dimenziók

- gazdasági (agár, ipari, szolgáltató szektor' vállalkozások)
- építészeti, ökológiai
- szociális, jóléti rendszerek,
- művelődési, kulturális dimenziók,
- a helyi értelmiség szerveződése és kultúraközvetítő szerepének érvényesülése
- az önkormányzatok szerepe és kapcsolati hálója
- a helyi érdek-és hatalmi viszonyok,
- a civil szervezetek, non-profit szektor funkciói,
- a regionális különbségek és az egyes régiók szociológiai specifikumai,
- a regionális és lokális identitástudat, a lokálpatriotizmus
- a kisközösségek szerveződése és szerepe,
- a nyilvánosság szerkezete és funkciói,
- az etnikai közösségek jogainak érvényesülése,
- a különböző etnikai közösségek együttélésének kultúrája,
- a lakosság egészségügyi és mentális állapota,
- a lakosság különböző csoportjainak életmódja, életstílusai
- a helyi társadalmi konfliktusok intézményes kezelése

Mi a helyi társadalom? - Fogalomértelmezés III.

BÁNLAKY Pál:

Helyi társadalom: laza, formális keret

- Földrajzilag relatíve pontosan körülhatárolható
- Viszonylag állandó népesség
- Kialakult belső struktúra (formális, informális hálózat...)

Lokális közösség: közösséggé szerveződött népesség

- Topográfiai szerkezet
- Településnagyság (egycentrumú, megismerhető, személyes kom. ...)
- Kialakult (helyi érvényű) érték-és norma-rendszer, illetve érték-és norma-módosulatok
- Települési érdekstruktúra megfogalmazásának lehetősége, érdekérvényesítés

Települési érdekek:

- Gazdasági (munkahely)
- Infrastruktúra, városiasodás
- Közösségi intézmények léte
- Közösséget képviselni képes szervezetek léte

Ahol és amennyiben megtörténik a helyi társadalom helyi érdekek mentén történő önmegszervezése: lokális közösség

<http://www.csongradmmk.hu/pages/867/dload/banlaky.rtf>

Valódi helyi társadalom akkor alakul ki, ha közös élethelyzet és identitás köti össze a lakókat.

Helyi társadalom

- *Leképezi* a társadalmat
- A konkrét helyi társ.-i-gazd.-i-pol.i funkciói, sajátos belső viszonyai és interakciós folyamatai szerint *módosítja* a társadalmilag jellemző viszonyokat.

A településen élő emberek kapcsolatát, elhelyezkedését mutatja:

- Település szerkezete
- Informális struktúra
- Kölcsönös szolgáltatások rendszere

**Globális,
makroszintű
társ.i-gazd.i,
valamint
regionális
folyamatok**

**Helyi társadalom
alakulása**

**Helyi
társadalom
alakulása**

**regionális, makrotársadalmi
és globális folyamatok**

településszerkezet

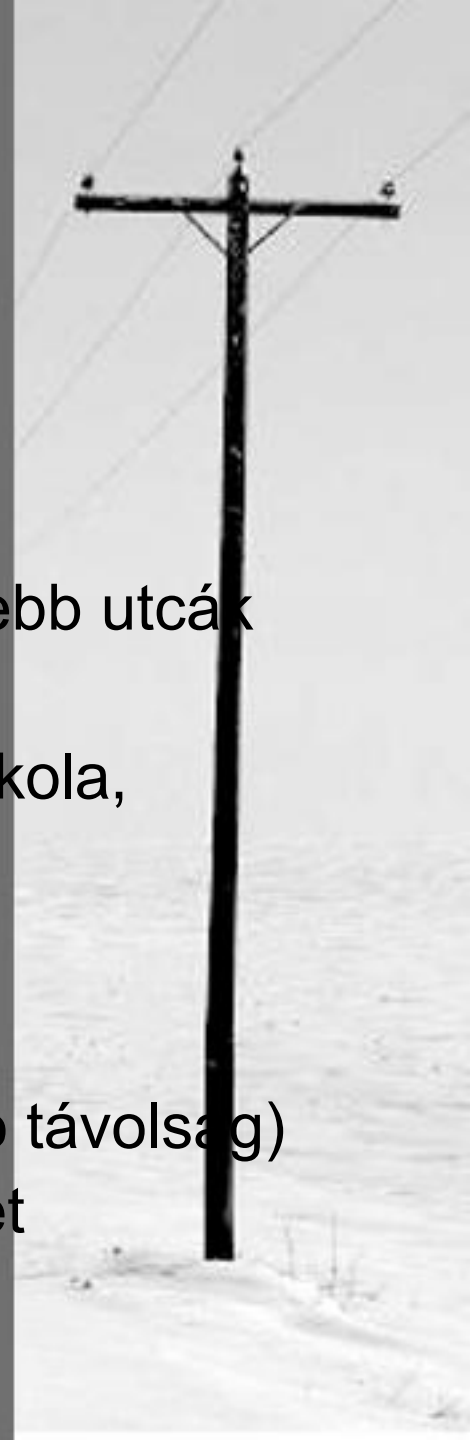
- Lineáris szerkezet
 - Egy főutca, ebből mellékutcák
- Halmaz szerkezet
 - Középen centrum, innen sugarasan kisebb utcák

Falvak, kisvárosok: egy centrum (templom, iskola, kocsmá, vegyesbolt)

Nagyobb települések: policentrikusak (egy-
városrészeknek külön centrum)

Nem mindegy, hol a lakóhely (centrumtól való távolság)

Felerősíti, leképezi a társ.i egyenlőtlenségeket
(szegregáció)

A helyi társadalom viszonyait leíró modellek

1. Tetraéder modell (Isd. Településszoc. előadás)

- Társadalmi
- Gazdasági
- Infrastrukturális
- Természeti szféra

a szférák kölcsönösen befolyásolják a település külső és belső viszonyait

2. Három dimenziós modell (Bánlaky)

- Presztízs
- Vagyon
- Befolyás

dimenziói mentén

helyezhető el az egyén

a helyi társ. rendszerében

Az egyén, család elhelyezkedése a helyi társ. viszonyrendszerében

3 dimenziós modell

helyzetek pl.:

$P_0 V_0 B_0$

$P_0 V_k B_0$

$P_0 V_m B_k$

... éít...

Az egyén, család elhelyezkedése a helyi társ. viszonyrendszerében II.

Párhuzam:

BOURDIEU tőkeelmélete

- Gazdasági
 - Kulturális
 - Társadalmi
- } tőke

(örökíthető, egymásba átváltható)

A helyi társadalom hatalmi viszonyai

- Belső kör

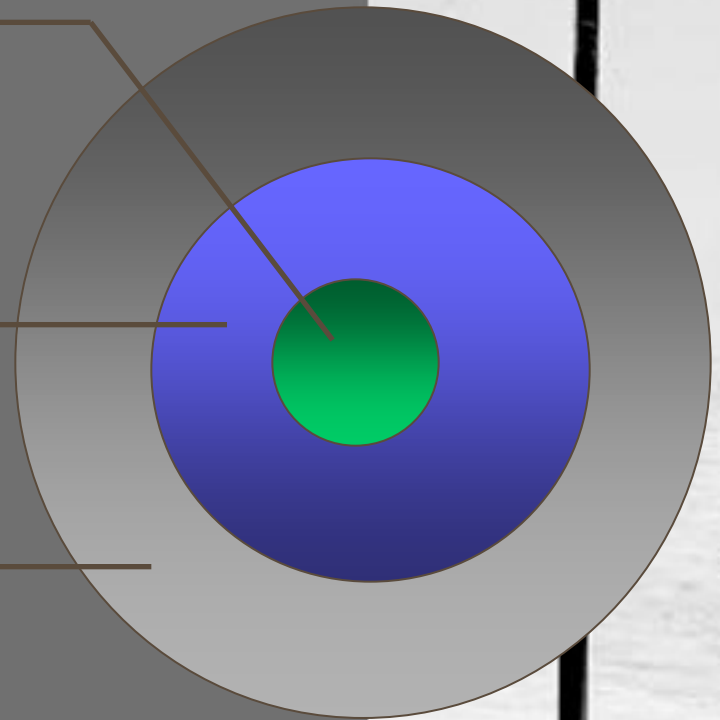
Szimbolikus tőke birtokosai
P, V, B magas, helyi döntésekben
érdemi befolyás

- Holdudvar

P, V, B közepes szintű
véleménynyilvánítás

- „szegények”

P, V, B alacsony

Köszönöm a figyelmet!

Az órai diák letölthetőek a
<http://borbelypecze.wesley.hu> honlapról

Jelen diasorozat reményeim szerint hatékonyan segíti a vizsgára való felkészülést, mivel a kötelező irodalomban („Andorka könyv”) ezen téma nem található meg.

